

Talteoriopgaver

Kvadratiske rester En kvadratisk rest modulo n , er et helt tal r , $0 \leq r < n$, for hvilket der findes et helt tal a så $a^2 \equiv r \pmod{n}$.

Fx er de kvadratiske rester modulo 3 netop 0 og 1, da $0^2 \equiv 0$, $1^1 \equiv 1$ og $2^2 \equiv 1 \pmod{3}$. Bemærk at når vi skal finde samtlige kvadratiske rester modulo 3, så behøver vi blot at vælge en repræsentant for hver af de tre restklasser modulo 3, fx 0, 1 og 2, og derefter se på kvadratet af disse rester modulo 3.

Divisorer

Et naturligt tal n større end 1 med primfaktoropløsning

$$n = p_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \cdots p_m^{\alpha_m}$$

har $(1 + \alpha_1)(1 + \alpha_2) \cdots (1 + \alpha_m)$ forskellige divisorer.

BEVIS. Enhver divisor i n kan skrives entydigt på formen

$$p_1^{\beta_1} p_2^{\beta_2} \cdots p_m^{\beta_m},$$

hvor $\beta_i \in \{0, 1, \dots, \alpha_i\}$. Dermed har n i alt $(1 + \alpha_1)(1 + \alpha_2) \cdots (1 + \alpha_m)$ forskellige divisorer.

Opgave 1

Bestem de kvadratiske rester modulo 4 og modulo 8.

Opgave 2

Vis at summen af kvadraterne af m på hinanden følgende hele tal ikke kan være et kvadrattal for $m = 3, 4, 5, 6$.

Opgave 3

Vis at $8^n + 2^n + 1$ ikke er et kvadrattal for noget positivt helt tal n .

Opgave 4

Et positivt helt tal n , som højst er 500, har den egenskab at når man vælger et tal m tilfældigt blandt tallene $1, 2, 3, \dots, 499, 500$, så er sandsynligheden $\frac{1}{100}$ for at m går op i n . Bestem den størst mulige værdi af n . (Georg Mohr-Konkurrencen 2006)

Opgave 5

Lad n være produktet af samtlige tal mindre end en million med præcis 9 divisorer. Vis at n er et kvadrattal.

Opgave 6

For hvilke ikke-negative hele tal n går 1599 op i $46^n + 34^n - 7^n - 5^n$? (Vink: $1599 = 39 \cdot 41$).

Opgave 7

Bestem samtlige positive heltallige løsninger til ligningen $x^2 - 3y^2 = 17$.

Opgave 8

Bestem samtlige heltallige løsninger til ligningen $15x^2 - 7y^2 = 9$.

Opgave 9

Bestem alle hele tal x og y som opfylder ligningen $19x^3 - 84y^2 = 1984$.

Løsninger til talteoriopgaver

Opgave 1

De kvadratiske rester modulo 4 er 0 og 1, og de kvadratiske rester modulo 8 er 0, 1 og 4. (Dette vises ved at bestemme a^2 for samtlige principale rester a .)

Opgave 2

Summen af kvadraterne af tre på hinanden følgende tal er kongruent med 2 modulo 3, og da 2 ikke er kvadratisk rest modulo 3, er denne sum ikke et kvadrattal.

Summen af kvadraterne af fire på hinanden følgende tal er kongruent med 2 modulo 4, og da 2 ikke er kvadratisk rest modulo 4, er denne sum ikke et kvadrattal.

Summen af kvadraterne af fem på hinanden følgende tal er kongruent med 2 eller 3 modulo 4, og da hverken 2 eller 3 er kvadratiske rester modulo 4, er denne sum ikke et kvadrattal.

Summen af kvadraterne af seks på hinanden følgende tal er kongruent med 3 modulo 4, og da 3 ikke er kvadratisk rest modulo 4, er denne sum ikke et kvadrattal.

Opgave 3

Hvis n er ulige, er

$$8^n + 2^n + 1 = 2^{3n} + 2^n + 1 \equiv 2 + 2 + 1 \equiv 2 \pmod{3},$$

Og da 2 ikke er kvadratisk rest modulo 3, er $8^n + 2^n + 1$ ikke et kvadrattal for noget positivt ulige tal n .

Hvis n er lige, sættes $n = 2m$, og $8^n + 2^n + 1 = 2^{6m} + 2^{2m} + 1$. Tallet $2^{6m} + 2^{2m} + 1$ kan ikke være et kvadrattal da det ligger mellem kvadraterne af to på hinanden følgende tal:

$$(2^{3m})^2 < 2^{6m} + 2^{2m} + 1 < (2^{3m} + 1)^2.$$

Opgave 4

Hvis sandsynligheden er $\frac{1}{100}$ for at et tilfældigt valgt tal m blandt tallene $1, 2, 3, \dots, 499, 500$ går op i n , må n have præcis 5 divisorer. Et tal med primfaktoropløsning $p_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_i^{\alpha_i}$ har $(1 + \alpha_1)(1 + \alpha_2) \dots (1 + \alpha_i)$ divisorer, dvs. $n = p^4$ for et primtal p . Det størst mulige n med den ønskede egenskab er derfor $n = 3^4 = 81$, da $5^4 > 500$.

Opgave 5

Tal med netop 3^2 divisorer må ifølge sætningen om antallet af divisorer være på formen p^8 eller $p^2 q^2$ hvor p og q er primtal. Et sådant tal er derfor altid et kvadrattal, og produktet af sådanne tal er derfor også et kvadrattal.

Opgave 6

Et tal er deleligt med $1599 = 39 \cdot 41$ netop hvis det er deleligt med både 39 og 41.

$$S = 46^n + 34^n - 7^n - 5^n \equiv 7^n + (-5)^n - 7^n - 5^n \equiv ((-1)^n - 1)5^n \pmod{39},$$

dvs. at S er delelig med 39 netop når n er lige.

$$S = 46^n + 34^n - 7^n - 5^n \equiv 5^n + (-7)^n - 7^n - 5^n \equiv ((-1)^n - 1)7^n \pmod{41},$$

dvs. at S er delelig med 41 netop når n er lige. Dermed er S delelig med 1599 netop når n er lige.

Opgave 8

Da -1 ikke er kvadratisk rest modulo 3, har ligningen ingen løsninger.

Opgave 9

Hvis vi regner modulo 5, får vi $3y^2 \equiv 4 \pmod{5}$. Ganger vi med 2 på begge sider, giver dette $y^2 \equiv 3 \pmod{5}$, men 3 er ikke kvadratisk rest modulo 5. Ligningen har derfor ingen heltallige løsninger.

Opgave 7

Hvis vi regner modulo 7, skal x opfylde at $5x^3 \equiv 3 \pmod{7}$, dvs. at $x^3 \equiv 3 \cdot 3 \equiv 2 \pmod{7}$, men 2 er ikke kubisk rest modulo 7. Dermed har ligningen ingen heltallige løsninger.